

УДК 330.322.54

Крахіна В.А.,
к.е.н., доцент кафедри «Економіка підприємств»
Донбаська національна академія будівництва і архітектури

СТРАТЕГІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В РЕГІОНАХ

Krakhina V.A.,
cand.sc.(econ.), assistant professor of the
department of economy enterprises
Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture

STRATEGY FOR IMPROVEMENT OF INFRASTRUCTURE PROVIDING FOR THE INVESTMENT ACTIVITIES IN THE REGIONS

Постановка проблеми. Активний розвиток регіонів можливий лише за наявності відповідних учасників інфраструктури. У зв'язку з цим вважається виправданим визначення найбільш суттєвих учасників та характеру їх впливу на загальну результативність інвестиційних процесів. У цьому аспекті одним з найважливіших моментів є вибір показника, що відображає загальну результативність цього процесу. Таким показником на регіональному рівні може виступати обсяг залучених інвестицій, динаміка якого характеризує темпи підвищення або зменшення привабливості економіки регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам підвищення ефективності інвестиційної діяльності присвятили праці такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: Бард В.С. [1], Василенко В.М. [2], Градов А.П. [3], Райзберг Б.А. [4], Федоренко В.Г. [5], Федько В.П. [6], Фролова Г.І. [7]. Однак, не дивлячись на це, питання зростання інвестиційної привабливості залишається досі актуальним і невирішеним до кінця. В працях відомих вчених відзначається, що значну роль в активізації інвестиційної діяльності в регіонах відіграє її інфраструктура. Тому з метою забезпечення ефективного залучення інвестицій в регіони необхідно вдосконалювати та розвивати існуючу інфраструктуру інвестиційної діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є виявлення залежності і тенденцій розвитку учасників інфраструктури та інвестиційної діяльності в регіонах і визначення на цій основі ефективної стратегії інфраструктурного забезпечення інвестиційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для виявлення найбільш впливових чинників необхідним вважається з'ясування ступеня та характеру впливу учасників інфраструктури, що обумовлюють рівень інвестиційних відносин та перспективи їх розвитку, на динаміку капітальних інвестицій. В результаті за допомогою методів математичного моделювання можливим є виявлення потенційних джерел забезпечення стабільного інвестиційного розвитку.

Для побудови математичної моделі обрано 24 фактори: темп зростання обсягу виконаних будівельних робіт; темп зростання кількості будівельних організацій; темп зростання обсягу капітальних видатків з державного бюджету; темп зростання обсягу фінансування пріоритетних програм і проектів з місцевого та державного бюджетів; темп зростання кількості агентств з інвестиційного розвитку; темп зростання кількості проектів, що реалізуються за участю агентств інвестиційного розвитку; темп зростання обсягу послуг наданих консалтинговими організаціями; темп зростання кількості консалтингових організацій; темп зростання обсягу виконаних науково-дослідних робіт; темп зростання кількості наукових організацій в регіоні; темп зростання кількості відділень державного агентства інноваційного розвитку; темп зростання кількості заходів, проведених державним агентством інноваційного розвитку; темп зростання обсягу фінансування інноваційної

діяльності за рахунок державних коштів; темп зростання кількості інноваційних фондів у регіоні; темп зростання обсягу фінансування інноваційної діяльності за рахунок іноземних та вітчизняних інвестицій; темп зростання кількості заходів, проведених інформаційними і рекламними агенціями; темп зростання кількості заходів, проведених Торговельно-промисловою палатою; темп зростання кількості проектів, що супроводжують регіональні інвестиційні фонди; темп зростання обсягу інвестицій, наданих банками, страховими компаніями; темп зростання обсягу інвестицій, наданих іноземними інвесторами; темп зростання обсягу інвестицій за рахунок населення; темп зростання обсягу інвестицій за рахунок власних коштів підприємств і організацій; темп зростання обсягу інвестицій за рахунок державного бюджету; темп зростання обсягу інвестицій, наданих місцевими і регіональними органами влади.

З урахуванням результату статистичних даних відносно змін обраних факторів та обсягу залучених інвестицій, а також з урахуванням їх стохастичної природи та статистичної залежності запропонована така багатфакторна регресійна модель:

$$Y = a_0 + a_1 \times X_1 + a_2 \times X_2 + a_3 \times X_3 + a_4 \times X_4 + \dots + a_{24} \times X_{24} = a_0 + \sum_{i=1}^{24} a_i \times X_i \quad (1)$$

де $a_0 + \sum_{i=1}^{24} a_i X_i$ – детермінована складова моделі;

a_i – коефіцієнти при змінних моделі, що необхідно визначити;

X_i – змінні, що характеризують значення факторів;

i – відповідний номер змінної від 1 до 24.

Остаточна модель має вигляд:

$$Y = 0.0331 + 0.0445 \times X_1 + 0.8559 \times X_2 + 0,0641 \times X_3, \quad (2)$$

де, X_1 – темпи змін обсягу інвестицій, наданих банками, страховими компаніями, пенсійними фондами, інвестиційно-будівельними компаніями, інвестиційно-фінансовими групами;

X_2 – темпи змін обсягу інвестицій за рахунок власних коштів підприємств;

X_3 – темпи змін обсягу інвестицій, наданих регіональними і місцевими органами влади.

Виходячи з вищевикладеного, покладені в основу моделі параметри та отримані результати дозволяють зробити наступні висновки: 1) при відсутності достатнього обсягу коштів у підприємств вважається доцільним подальше зростання банківського капіталу, зважаючи на те, що банківській кредит є найпоширенішим джерелом інвестицій; 2) при оцінці інвестиційної діяльності регіону виявлено високий рівень самофінансування підприємств і організацій, який позитивно впливає на загальний результат залучення інвестицій, оскільки в умовах невизначеності, високої вартості та конкуренції за кошти інвесторів власні кошти є найстабільнішим джерелом фінансування; 3) залучення місцевих і регіональних органів влади відіграє позитивну роль, оскільки для деяких підприємств та регіонів, які характеризуються низьким рівнем інвестиційної привабливості, ці інвестиції є одним з найдоступніших видів та їх реалізація, в майбутньому, сприятиме підвищенню зацікавленості інвесторів у вкладенні коштів саме в ці території та об'єкти.

Подальше використання запропонованої моделі дозволить здійснювати прогностичне моделювання за умови набуття факторами X_i , $i = \overline{1;3}$ різних значень у межах областей визначення. При цьому своєчасне визначення основних тенденцій розвитку інвестиційної діяльності на підставі виявлених у моделі сили та характеру впливу факторів дозволяє запобігти появі кризових явищ у регіоні, забезпечити відповідне інфраструктурне забезпечення з метою активізації інвестиційних процесів та створити передумови їхнього подальшого розвитку. Отримання прогностичних результатів зміни інфраструктурного забезпечення і, як наслідок, інвестиційної діяльності в регіоні дозволяє визначити основні загрози, що постають перед економікою регіону в змінних умовах трансформації, а також

надає змогу встановити основні стратегічні фактори та напрями подальшого функціонування інвестиційної системи на базі врахування наявних перспектив розвитку. В свою чергу, відсутність або несвоєчасність реагування на слабкі сторони, що посилюються під дією зовнішніх факторів, може призвести до втрати стратегічних можливостей та перспектив, якими регіон володіє сьогодні. У результаті проведення дисперсійного аналізу нами були виявлені найбільш вагомі фактори впливу учасників інфраструктурного забезпечення на інвестиційний процес та визначений характер їхнього впливу – позитивний чи негативний. Враховуючи це, запропонована стратегія інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності, реалізація якої приведе до активізації інвестиційних процесів. У такому разі вищенаведений прогноз інвестиційної діяльності зазнає деяких змін, відповідно розрахунок прогнозних значень X_i було проведено з урахуванням експертних оцінок.

За оцінками експертів, прогнозні значення індексів зростання учасників інфраструктурного забезпечення зміняться і дозволять отримати більш сприятливий прогноз інвестиційної діяльності у порівнянні з попереднім – рис. 1 (розроблено автором за [8]).

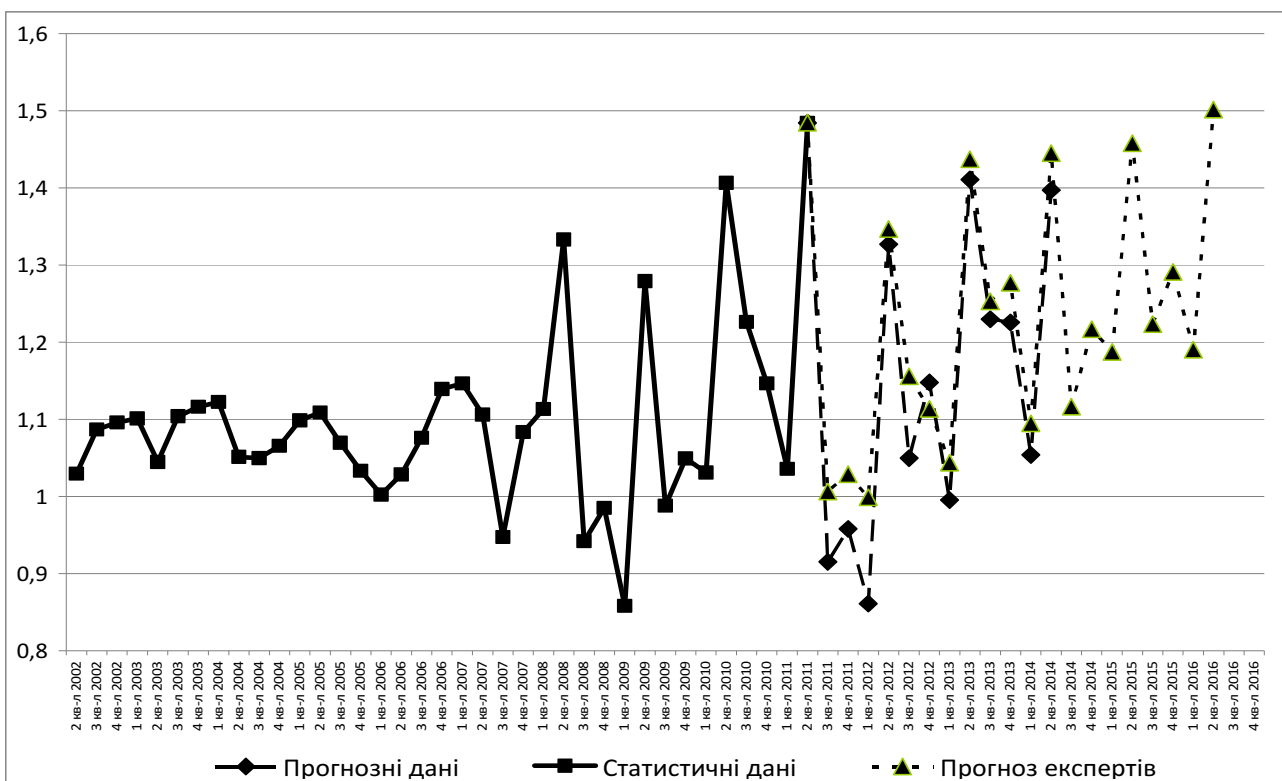

Рис. 1. Графік змін індексу інвестиційної діяльності Донецької області
Джерело: розроблено автором за [8]

Графік складається з двох частин: ретроспективної – з 2002 по 2011 роки; прогнозної – з 2 кварталу 2011 року по 2 квартал 2016 року. Рис. 1 показує, що період з 2 кварталу 2002 року по 2 квартал 2007 року характеризується стабільним обсягом освоєних інвестицій. Це пов'язано з незначним рівнем розвитку ринкових відносин, відсутністю умов для активного використання інвестицій. Починаючи з 3 кварталу 2007 року і до 2 кварталу 2011 року графік темпів зростання інвестицій має значні коливання – їх рівень то значно підвищується, то знижується вдвічі від попереднього рівня. Такі зміни пояснюються значним рівнем коливанням обсягу освоєних інвестицій у 2008 році. У 1-му кварталі 2008 року відбулося значне підвищення обсягу освоєних інвестицій, але протягом 3-4 кварталів 2008 року та 1 кварталу 2009 року спостерігається протилежна ситуація, що пояснюється дією світової фінансової кризи; вже у 2 кварталі 2009 року темпи зростання обсягу запроваджених інвестицій майже досягли рівня 2008 року, а у 3 кварталі 2010 та 2011 року перевищили рівень попереднього року, що свідчить про відновлення

економічної стабільності, зменшення рівня ризику та активізацію інвестиційних процесів. Графік містить 2 варіанти прогнозу. Згідно з першим – середньостроковим, темпи зростання інвестицій в регіоні чергуються з їх падінням: за прогнозний період 3 роки планується чотири випадки значного падіння темпів залучених інвестицій від 40% до 70%. Існування таких коливань негативним чином впливатиме на регіональну економіку, що свідчить про нестабільність інвестиційних процесів, тому необхідно впровадження заходів, які дозволять уникнути негативних явищ в інвестиційній сфері та підвищать її ефективність. Другий прогноз – довгостроковий, побудований з урахуванням експертних даних. У ньому темпи зростання освоєних інвестицій знаходились, виходячи з результатів аналізу побудованої кореляційно-регресійної моделі та прогнозу ефективності впровадження запропонованої стратегії інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності. Відповідно до цього врахування та управління вищевизначеними стратегічними детермінантами інвестиційного розвитку (найбільш вагомими учасниками інфраструктурного забезпечення) забезпечить зменшення діапазону коливань темпів зростання освоєних інвестицій, що приведе до їх збільшення. Кількість випадків падіння індексів темпів зростання інвестицій нижче 1 протягом 2012-2014 років зменшилася на один раз. В цілому за прогнозований період спостерігається загальна тенденція до збільшення темпів зростання інвестицій в регіон. При чому слід зазначити, що наприкінці 2014 та 2016 років темпи зростання інвестицій мають досягти максимально високого рівня за увесь прогнозний період. Отже, можна стверджувати, що прогнозна модель інвестиційних процесів, враховуючи експертні оцінки зміни індексів учасників інфраструктури, дозволяє вирішити існуючі проблеми інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності на основі впровадження стратегічного планування й прогнозування інвестиційного розвитку.

Одночасно для активізації інвестиційної діяльності в регіоні необхідно звертати увагу на проблему взаєморозуміння між інвесторами та іншими учасниками інвестиційної діяльності, що обумовлено участю у ньому підприємств та установ різних галузей. Інвестиційний процес в регіоні – це система, тому і вдосконалювати його доцільно з цієї позиції, тобто підвищення ефективності діяльності усієї системи (або її синергетичного ефекту) необхідно здійснювати на основі заходів щодо зіставлення інтересів максимально можливої кількості зацікавлених учасників. Оскільки система має основні та допоміжні ланки, то підходи до розробки організаційно-економічного механізму підвищення інвестиційної привабливості регіону повинні бути засновані на умовах постійного коригування реалізації інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності, що забезпечить високу ефективність реалізації стратегії в регіоні.

Враховуючи вищезазначене, сформовано організаційно-економічний механізм реалізації стратегії інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності в регіоні – рис. 2.

Перший етап характеризується: 1) визначенням мети управління та критеріїв оцінки їх досягнення; 2) проведенням аналізу ситуації в інвестиційному комплексі регіону у порівнянні з середньоукраїнськими показниками або з регіонами лідерами. Метою моніторингу є виявлення проблем, які стримують стійкий розвиток регіональних економічних систем.

Другий етап. Виділення: 1) недоліків, 2) проблемних місць, 3) чинників управління. Ці дані є основою для вдосконалення інвестиційної діяльності в регіоні, отримуються на основі експертного висновку за результатами проведених досліджень рівня інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності.

Третій етап. Визначення: 1) стратегічної концепції, 2) тактики взаємовідносин між учасниками інфраструктури; 3) оперативного планування процесів розвитку.

Четвертий етап. Здійснюється розробка механізму координації, мотивації, встановлення напрямів розвитку та зіставлення інтересів учасників інфраструктури інвестиційної діяльності. Цей механізм визначає можливі напрями діяльності кожного з учасників інфраструктури залежно від їх інтересів та завдань, стратегічних орієнтирів забезпечення активізації інвестиційної діяльності.

П'ятий етап. Підвищення ефективності заходів з формування сприятливого інвестиційного клімату регіону доцільно шляхом використання методів управління, які спираються на взаємодію органів державної влади та окремих підприємств регіону, тому запропоноване Агентство надає можливість громаді брати участь в управлінні інвестиційними процесами, що мотивує їх діяльність.

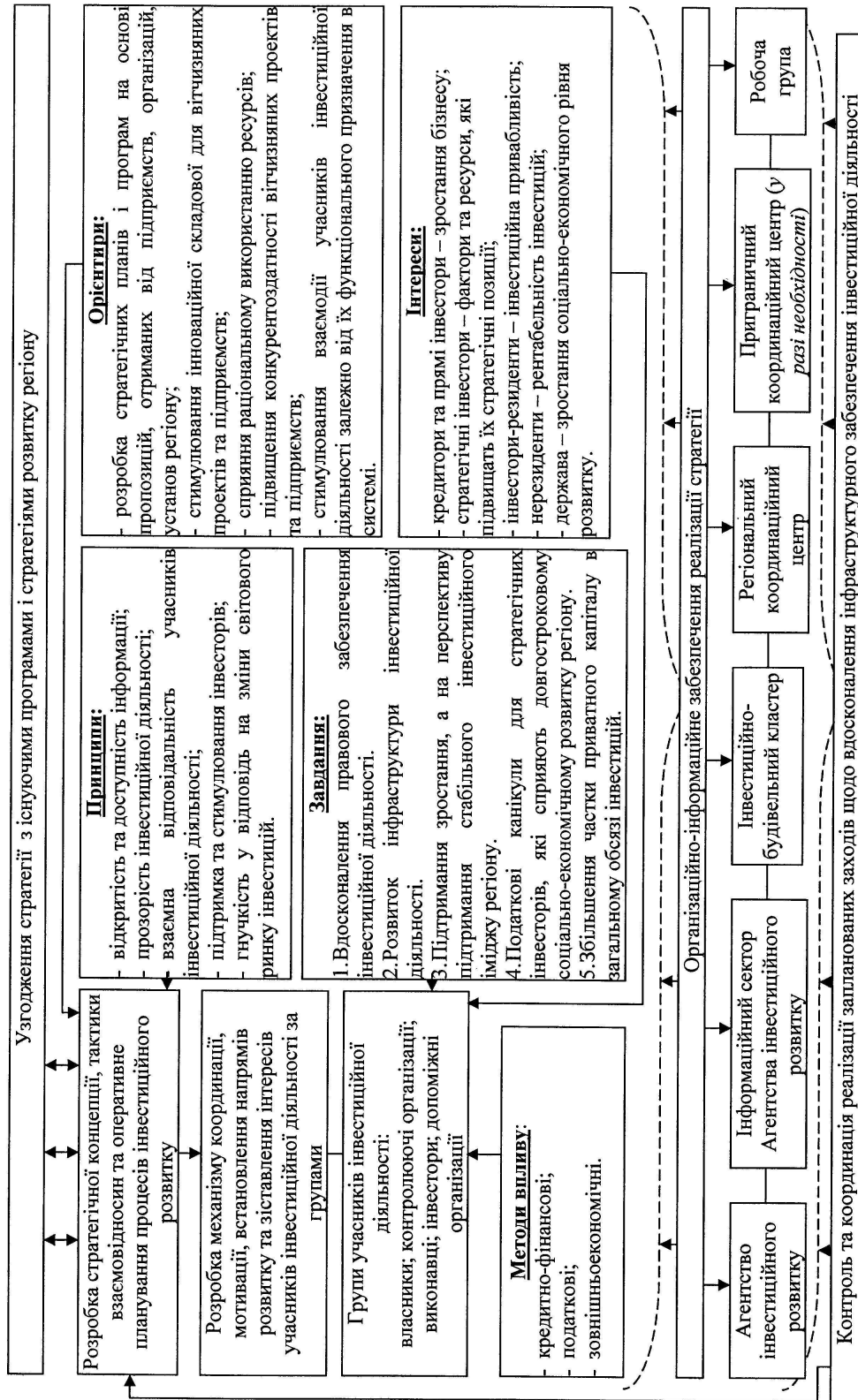

Рис. 2. Організаційно-економічний механізм реалізації стратегії удосконалення інфраструктурного забезпечення інвестиційної діяльності в регіонах

Джерело: розроблено автором

Шостий, сьомий та восьмий етапи. Розширення діяльності Агентства та можливостей регіону шляхом створення інформаційного сектора при Агентстві, Регіонального координаційного центру та інвестиційно-будівельного кластеру.

Дев'ятий етап. Контроль та відповідне коригування запланованих заходів. Реалізація цього етапу відбувається постійно з метою вчасного реагування на зміни зовнішнього середовища.

Висновки та подальші дослідження. Визначені підходи до формування організаційно-економічного механізму реалізації стратегії інфраструктурного забезпечення надають систему уявлень про стратегічні цілі та пріоритети розвитку регіонального інвестиційного комплексу, що підвищує ефективність інвестиційної діяльності та соціально-економічний розвиток регіону. Запропоновані заходи мають метою досягнення оптимального рівня ефективності інвестицій на основі врахування інтересів кожної групи учасників інфраструктури інвестиційної діяльності.

Література

1. Бард В.С. Финансово-инвестиционный комплекс: теория и практика управления в условиях реформирования российской экономики / В.С. Бард. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 301 с.
2. Василенко В. Методологія економічної діагностики регіонів / В. Василенко // Економіка України. – 2008. – № 9. – С. 4-17.
3. Региональная экономика / Градов А.П., Кузин Б.И., Медников М.Д., Соколицын А.С. – СПб.: Питер, 2003. – 222 с.
4. Райзберг Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзберг, В.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА. – М, 2005. – 479 с.
5. Федоренко В.Г. Инвестознавство: підручник / В.Г. Федоренко. – 2-ге вид., переробл. – К.: МАУП, 2002. – 408 с.
6. Федько В.П. Инфраструктура товарного рынка / В.П. Федько, Н.Г. Федько. – Ростов-Н/Д.: Феникс, 2000. – 512 с.
7. Фролова Г.І. Можливості активізації інвестиційної діяльності регіону в сучасних умовах / Г.І. Фролова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – №1(5). – С. 58-62.
8. Статистичний щорічник України за 2011 рік / Державна служба статистики України; за ред. О.Г. Осауленка. – К. : Август Трейд», 2012. – 559 с.

References

1. Bard, V.S. (1998), *Finansovo-investitsioniy komplekh: teoriya i praktika v usloviyakh reformirovaniya rosiyskoy ekonomiki* [Finance and Investment: Theory and practice of management in terms of reforming the Russian economy], Finansi i statistika, Moskov, Russia, 301 p.
2. Vasylenko, V (2008), "Methodology of economic diagnostics Regions", *Ekonomika Ukraini*, no. 9, pp. 4-17.
3. Gradov, A.P., Kuzin, B.I., Mednikov, M.D. & Sokolitsin, A.S. (2003), *Regionalnaya ekonomika* [Regional Economy], SPb, Piter, Russia, 222 p.
4. Rayzberg, B.A., Lozovskiy, V.Sh., Starodybtseva, E.B. (2005), *Sovremennyy ekonomicheskyy slovar* [Modern Dictionary of Economics], INFRA, Moskov, Russia, 479 p.
5. Fedorenko, V.H. (2002), *Investoznavstvo* [Investoznavstsvov], textbook, MAYP, Kuiv, Ukraine, 408 p.
6. Fedko, V.P., Fedko, N.G. (2000), *Infrastruktyra tovarnogo rynku* [Commodity market infrastructure], Feniks, Rostov-na-Donu, Russia, 512 p.
7. Frolova G.I. (2009), "Possibility of investment activity in the region in modern conditions", *Visnik Berdyanskogo universitetu menedzhmentu i biznesu*, no. 1(5), pp. 58-62.
8. Osaulenko, O.H. (2012), *Statistical Yearbook of Ukraine for the year*, Derzhavna sluzhba statistiki of Ukraine, Avhust Treid, Kuiv, Ukraine, 559 p.